

MG-020

Seat No. _____

B. Ed. (Part - I) Examination

March / April – 2003

Content

Paper - IV (Old) & Paper - V (New)

- [A] (01) : Gujarati Content
- [B] (02) : Hindi Content
- [C] (03) : English Content
- [D] (04) : Sanskrit Content
- [E] (07) : Mathematic Content
- [F] (08) : Science Content
- [G] (12) : Economics Content
- [H] (14) : Commerce Content
- [I] (15) : Elements of Accountancy Content
- [J] (25) : Social Studies Content

Time : Hours]

[Total Marks :

- સૂચના : (૧) તમે પસંદ કરેલ શાળા વિષયોના જ ઉત્તર આપો.
(૨) બંને વિષયના ઉત્તર અલગ ઉત્તરવહીમાં જ લખવા.
(૩) દરેક વિષયના ત્રણેય પ્રશ્નો ફરજિયાત છે. વિકલ્પો આંતરિક છે.
(૪) જમણી બાજુએ છાપેલા અંક પ્રશ્નના પૂરા ગુણ દર્શાવે છે.
(૫) બિન જરૂરી લાંબા જવાબ ક્ષતિ લેખાશે.

- Instructions :** (1) Answer any **two** school subjects selected by you.
(2) Answer of each subject should be written in **separate** answer books.
(3) All the **three** questions in each subject are **compulsory**. Options are internal.
(4) Figures to the **right** indicate **full** marks of the question.
(5) Undue lengthy answer will be considered a discredit.

[A] (01) : Gujarati Content

- ૧ નીચેનામાંથી કોઈ પણ ચાર પ્રશ્નોના ઉત્તર વિગતે આપો : ૨૪
- (ક) ખંડકાવ્યનાં લક્ષણો જણાવી, એક સફળ ખંડકાવ્ય તરીકે 'ઊર્મિલા'નું મૂલ્યાંકન કરો.
- (ખ) નિષિદ્ધ શબ્દો એટલે શું ? ઉદાહરણ આપી સ્પષ્ટ કરો.
- (ગ) સંજ્ઞાની વ્યાખ્યા આપી તેના વિવિધ પ્રકારોની સદષ્ટાંત સમજૂતી આપો.
- (ઘ) 'આત્મકથા લેખન એ તલવારની ધાર પર ચાલવા સમાન છે.' 'એક એકરાર' આત્મકથાખંડના સંદર્ભમાં ઉપરોક્ત વિચારની સ્પષ્ટતા કરો.
- (ચ) 'જુમો ભિસ્તી' નવલિકામાં વ્યક્ત થયેલો પ્રાણીપ્રેમ તમારા શબ્દોમાં વર્ણવો.
- (છ) 'છેલ્લો કટોરો' કાવ્યમાં ઐતિહાસિક સંદર્ભનો ઉલ્લેખ કરી તેને આધારે ગાંધીજીના વ્યક્તિત્વનું આલેખન કરો.
- (જ) વિશેષણ કોને કહેવાય ? વિશેષણના ત્રણ પ્રકારો સદષ્ટાંત સમજાવો.
- ૨ (અ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ એક વિષય ઉપર નિબંધ લખો : ૮
- (૧) 'અર્પી દઉં સો જન્મ એવડું મા ! તુજ લ્હેણું'
- (૨) વિશ્વ યુદ્ધના ભણકારા
- (૩) વસંત - વનમાં અને જનમાં.
- (બ) માગ્યા પ્રમાણે લખો :
- (૧) નીચેના અલંકાર ઓળખાવો : ૨
- (અ) કમળ થકી કુમળું રે બહેની અંગ છે એનું !
- (બ) પ્રભુના પ્રેમનાં પુષ્પો પરોવી કાવ્યમાળા તું.
- (૨) નીચેના શબ્દોના વિરુદ્ધાર્થી શબ્દો આપો : ૨
- (અ) આશીર્વાદ (બ) પ્રત્યક્ષ (ક) સ્તુતિ (ડ) શ્વેત.
- (૩) સમાસનો વિગ્રહ કરી નામ આપો : ૨
- (અ) માતાપિતા (બ) નવરાત્રિ.
- (૪) રૂઢિપ્રયોગોનો અર્થ આપી વાક્યપ્રયોગ કરો : ૨
- (અ) આકાશ પાતાળ એક કરવાં
- (બ) એક પંથ દો કાજ.
- અથવા**
- ૨ (અ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ બેનો અર્થવિસ્તાર કરો : ૮
- (૧) અંધ ને અજ્ઞ એ બેમાં ઓછો શાપિત આંધળો, એકાંગે પાંગળો અંધ, અજ્ઞ સર્વાંગે પાંગળો.
- (૨) છે ગરીબોના કૂબામાં તેલનું ટીપું દોઢલું ને શ્રીમંતોની કબર પર ઘીના દીવા થાય છે !
- (૩) કદમ અસ્થિર હો એને કદી રસ્તો નથી જડતો, અડગ મનના મુસાફરને હિમાલય પણ નથી નડતો.

- (બ) માગ્યા પ્રમાણે લખો :
- (૧) નીચેના છંદોનું બંધારણ સદષ્ટાંત સમજાવો : ૨
(અ) શિખરિણી (બ) ચોપાઈ.
- (૨) શબ્દસમૂહ માટે એક શબ્દ આપો : ૨
(અ) પહેલાં કદી નહીં બનેલું
(બ) ઈશ્વર છે એમ માનનાર.
- (૩) શબ્દોની સંધિ છૂટી પાડો : ૨
(અ) સંતોષ (બ) નીરવ (ક) પરમેશ્વર (ડ) રવીન્દ્ર.
- (૪) સમાનાર્થી શબ્દ આપો : ૨
(અ) ગગન (બ) સુવર્ણ (ક) નયન (ડ) ગરિમા.
- ૩ નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : ૧૦
- (ક) નીચેની સાહિત્યકૃતિઓના સર્જકનાં નામ આપી તે કૃતિઓનો પ્રકાર જણાવો :
(અ) હું તો ચહું (બ) ભણકારા.
- (ખ) ભાષાશુદ્ધિની દૃષ્ટિએ વાક્ય સુધારીને લખો :
(અ) મારા કરતાં હસિતનું સ્વેટર નવું છે.
(બ) શું તમારું સૌંદર્યતાપણું !
- (ગ) ગુજરાતી ભાષામાં વપરાતાં વિરામચિહ્નો દર્શાવો.
- (ઘ) ક. મા. મુનશી અથવા પ્રેમાનંદનો સાહિત્યિક પરિચય આપો.
- (ચ) કહેવત સમજાવો :
લોભિયા વસે ત્યાં ધૂતારા ભૂખે ન મરે.

[B] (02) : Hindi Content

- 9 નિમ્નલિખિત મેં સે કિન્हीं चार प्रश्नों के उत्तर लिखिए : २४
- (क) क्रियाविशेषण का अर्थ देकर उसके पाँच भेद सोदाहरण लिखिए ।
- (ख) (अ) निम्न मुहावरों का अर्थ देकर वाक्य में प्रयोग कीजिए : ४
(१) तंग करना
(२) हृदय छलछला जाना ।
- (ब) निम्न शब्दों के पर्यायवाची शब्द दीजिए : २
चारु, भुवन, गात, मीन ।

- (ग) (अ) निम्न शब्द-समूहों के लिए एक शब्द दीजिए : ४
- (१) ऐसी कुटी जो घास-फूस से बनी है ।
- (२) ऐसा रस्सा जो नटखट बैल की नाक में डाला जाता है ।
- (३) एक बड़ा फल जिसके छिलके काँटेदार होते हैं ।
- (४) ऐसा व्यक्ति जो मृत्यु के नज़दीक है ।
- (ब) निम्न शब्दों से कर्तृवाचक संज्ञाएँ बनाइए २
- तमाशा, दावा, घूमना, द्वार ।
- (घ) स्त्रीलिंग संज्ञाओं के बहुवचन बनाने के नियम सोदाहरण समझाइए ।
- (च) (अ) निम्न वाक्यों को दुरस्त कीजिए : ४
- (१) हमें हमारे पड़ोसियों के साथ अच्छा व्यवहार रखना चाहिए ।
- (२) वह लड़के ने उस बुढ़िया की सहायता की ।
- (३) मैंने स्वयं अपनी समस्याओं को सुलझाई ।
- (४) हमारी युनिवर्सिटी में विदेशी छात्रों भी पढ़ते हैं ।
- (ब) निम्न शब्दों के विरुद्धार्थी शब्द दीजिए : २
- योगी, अपमान, स्मृति, संकीर्ण ।
- (छ) संधि का अर्थ बताकर स्वरसंधि के नियम सोदाहरण बताइए ।
- (ज) उपसर्ग किसे कहते हैं ? किन्हीं चार उपसर्गों के उदाहरण देकर शब्दनिर्माण समझाइए ।
- २ (अ) यशपालजी द्वारा रचित कृति 'अशोक का हृदय-परिवर्तन' की समीक्षा कीजिए । ८
- (ब) "इस नदी की धार में कविता में दुष्यंतकुमार ने हमें अपनी निराशाओं पर विजय पाने हेतु आशावादी बनने का ही संदेश दिया है ।" - समझाइए । ८
- अथवा**
- २ निम्न प्रश्नों के उत्तर दीजिए : १६
- (१) 'पंचवटी' कविता में मैथिलीशरणजी ने हमारे पुरखों के कौनसे जीवनआदर्श को गौरवान्वित किया है ? कैसे ?
- (२) 'दो बैलों की कथा' में लेखक ने मानवभावों की अभिव्यक्ति दो बैलों के माध्यम से किस प्रकार बताई है ?
- (३) रहीमजी ने याचकता की निन्दा किस प्रकार की है ?
- (४) परसाईजी ने निन्दा की महिमा किस प्रकार बताई है ?

- ३ निम्न प्रश्नों के उत्तर दीजिए : 90
- (१) द्वन्द्व समास को सोदाहरण समझाइए ।
 - (२) भावे प्रयोग को सोदाहरण समझाइए ।
 - (३) यशपालजी का साहित्यिक परिचय दीजिए ।
 - (४) महाकाव्य एवं खण्डकाव्य का भेद प्रदर्शित करनेवाले चार लक्षण बताइए ।
 - (५) शब्दभेद बताइए :
 - बाग, बाग
 - जरा, जरा ।

[C] (03) : English Content

- 1** Answer any **four** of the following questions in detail : **24**
- (a) What is a pronoun ? Explain different kinds of pronouns citing examples.
 - (b) Explain with illustrations different ways of indicating a future action.
 - (c) What is an auxiliary verb ? Explain the uses of any four auxiliaries with examples.
 - (d) Which purposes does man use animals for ? What should we do to prevent cruelty to animals ?
 - (e) How did Rupesh get rid of his fear ? What lesson do we learn from his story ?
 - (f) Justify the title : 'A Sincere Worker but a Forgetful Husband'.
 - (g) What is the importance of punctuation marks in English ? Discuss with illustrations the use of any four of them.
- 2** (a) Write an essay on 'War is the Science of Destruction'. **8**
- (b) Attempt the following exercises : **8**
- (1) Change the degree of comparison :
 - (a) I work more than you do
 - (b) 'Shakuntala' is the best drama in Sanskrit.
 - (2) Combine the following sentences into one meaningful sentence :

Generally your conduct is good. You have been guilty of an act of folly. You will not be punished.

(3) Fill in the blanks with the correct form of the word given in the brackets against each sentence :

(1) His act was _____. (enthusiasm)

(2) I was _____ in overcoming the difficulty. (succeed)

(4) Turn into indirect speech :

"You have all done it very badly !" remarked the teacher. Sohil said, "I am sorry, Sir,"

OR

2 (a) Write a paragraph on 'No pains, No gains'. **4**

(b) Reply to the following advertisement : **4**

A reputed high school requires a qualified and experienced counsellor. Apply to Box No. 4403, The Times of India, Ahmedabad - 380009.

(c) Analyse the following sentence in principal and subordinate clauses and show their relationship : **4**

The man who can play most heartily when he has the chance of playing, is generally the man who does his work most heartily.

(d) Do as directed : **4**

(1) Nature is very cruel. (Make exclamatory)

(2) He is always polite. (Make negative)

(3) Rishma deserves the award, _____ ? (Add a suitable question tag)

(4) If you want to get good marks, work hard. (Use 'or')

3 Answer the following questions as directed : **10**

(a) Define an adjective with examples.

(b) Use in meaningful sentences :
each other; to put on.

(c) Correct the following sentences :

(1) The manager does not agree to you.

(2) He has told to follow the instruction by the teacher.

(d) Give nouns for : judge, kind.

Give antonyms for : virtue, legal.

(e) Which day is celebrated as 'The Environment Day' ?

What is the message of the day ?

[D] (04) : Sanskrit Content

- ૧ નીચેનામાંથી ગમે તે ચારના મુદ્દાસર ઉત્તર લખો : ૨૪
- 1 Answer to the point any four of the following : 24**
- (ક) ધાતુ, ગણ, વિકરણ પ્રત્યય, અંગ, રૂપ અને આદેશ એટલે શું તે સોદાહરણ સમજાવો.
- (a) Explain with illustration what is ધાતુ, ગણ, વિકરણ, પ્રત્યય, અંગ, રૂપ and આદેશ.
- (ખ) ઉચ્ચારસ્થાન અને ઘોષ-અઘોષ દર્શાવતો વર્ણમાળાનો કોઠો તૈયાર કરો.
- (b) Prepare the chart of the letters with place of origin and soft and hard letters.
- (ગ) સંસ્કૃતમાં અધિકતાદર્શક અને શ્રેષ્ઠતાદર્શક વિશેષણો બનાવવાની રીતો ઉદાહરણ સહિત લખો.
- (c) How are the comparative and superlative adjectives formed in Sanskrit ? Explain with the illustrations.
- (ઘ) સંબંધક-ભૂતકૃદંત બનાવવાની જુદી જુદી રીતો સોદાહરણ લખો.
- (d) Write with illustrations various methods of forming Gerund.
- (ચ) કર્તરિ અને કર્મણિ પ્રયોગ વચ્ચેનો તફાવત ઉદાહરણ સહિત લખો.
- (e) Write with illustrations the difference between કર્તરિ પ્રયોગ and કર્મણિ પ્રયોગ.
- (છ) (૧) રાજકુમારને જમીન પર ફેંકી દેવાના વાઘના સૂચનનો રીંછે શો પ્રતિભાવ આપ્યો ?
- (f) (1) How did the bear react to the tiger when it suggested him to throw the prince onto the ground ?
- (૨) વિદૂષકને પદ્માવતી શા માટે ગમે છે ?
- (2) Why does Vidushaka like Padmavati ?
- (ઝ) બહુવ્રીહિ અને કર્મધારય સમાસ વચ્ચેનો તફાવત સમજાવો.
- (g) Write the difference between the compounds 'બહુવ્રીહિ' and 'કર્મધારય'.

२	(अ) गमे ते अेक उपर संस्कृतमां आठ वाक्यो लपो :	८
२	(a) Write eight sentences on any one of the following :	८
	राष्ट्रध्वजः, गुजरातराज्यम् ।	
	(ब) (१) गुण, वृद्धि अने संप्रसारण उदाहरण सडित समजावो.	४
	(b) (1) Explain with illustration गुण, वृद्धि and संप्रसारण.	४
	(२) विध्यर्थना उपयोग उदाहरण साथे लपो.	४
	(2) Write the uses of potential with illustrations.	४
	अथवा / OR	
२	(अ) भाषान्तर करो :	४
२	(a) Translate the following :	४
	(१) किन्तु दैवयोगात् भल्लूकः शाखान्तरम् आलम्बतेस्म ।	
	(२) प्रदीप्ते अग्नौ पतङ्गा इव ते सर्वे घोरसमरे अपतन् अम्रियन्त च ।	
	(३) योजनानां सहस्रं तु शनैर्गच्छेत् पिपीलिका ।	
	अगच्छन् वैनतेयोऽपि पदमेकं न मुञ्चति ॥	
	(ब) विचारविस्तार करो :	४
	(b) Expand the meaning in the mother-tongue.	
	श्वः कार्यम् अद्य कुर्वति ।	
	(क) सूचनानुसार करो :	४
	(c) Do as directed :	४
	(१) नृप _____ धनं यच्छति । ('भिक्षुक' योग्यरूप मूको)	
	(१) नृप _____ धनं यच्छति । (Proper form of 'भिक्षुक')	
	(२) कूजनस्य विना कोकिलः न शोभते । (सुधारो)	
	(२) कूजनस्य विना कोकिलः न शोभते । (Correct)	
	(३) सरितानां जलं केषाम् उपयोगाय भवति । (संस्कृतमां उत्तर आपो)	
	(३) सरितानां जलं केषाम् उपयोगाय भवति । (Answer in Sanskrit)	
	(४) छात्रपरीक्षा कुत्र भवति । (संस्कृतमां उत्तर आपो)	
	(४) छात्रपरीक्षा कुत्र भवति । (Answer in Sanskrit)	
	(ड) (१) कोपं मा कुरु । (अलम् नो उपयोग करो)	४
	(d) (1) कोपं मा कुरु । (Use अलम्)	४
	(२) छात्रः गच्छति । (बहुवचन करो)	
	(2) छात्रः गच्छति । (Make Plural)	
	(३) संधि अेटले शुं ? संधिना प्रकार लपो.	
	(3) What is संधि ? Write its types.	
	(४) अव्यय अेटले शुं ? यार अव्ययना नाम लपो.	
	(4) Write is अव्यय ? Write names of four अव्यय.	

- ૩ સૂચનાનુસાર કરો : ૧૦
- 3 Do as directed :** 10
- (૧) રૂપ આપો : દ્વિતીયા બહુવચન - અસ્મદ્, કમલમ્
 (1) Give forms of : Accusative Plural - અસ્મદ્, કમલમ્
- (૨) રૂપ ઓળખાવો : નેષ્યતિ, ધેનૂનામ્
 (2) Recognise the forms - નેષ્યતિ, ધેનૂનામ્
- (૩) સંધિવિગ્રહ કરો : યદાસ્માકં, કેનોપાયેનાત્માનં
 (3) Dissolve Sandhis - યદાસ્માકં, કેનોપાયેનાત્માનં
- (૪) સમાસ વિગ્રહ કરીને ઓળખાવો : પ્રતિદિનમ્, ભાષાન્તરમ્
 (4) Name and Dissolve compounds : પ્રતિદિનમ્, ભાષાન્તરમ્
- (૫) રૂપ આપો : આજ્ઞાર્થ બી.પુ.એ.વ. : કથ્, મન્.
 (5) Give forms of : The imperative 2nd person singular
 - કથ્, મન્.

[E] (07) : Mathematic Content

- ૧ નીચેના પૈકી ગમે તે ચારના ઉત્તર આપો. ગણતરીના બધાં જ સોપાન ૨૪
 દર્શાવવા જરૂરી છે :
- (ક) સાદું રૂપ આપો :
- $$\frac{x+4}{x^2+2x-8} + \frac{(x-4)}{x^2-2x-8} - \frac{2x}{x^2-4}$$
- (ખ) નીચેના સમીકરણના બીજ દર્શાવો :
- $$\frac{7}{x} - \frac{3}{y} = 1, \frac{9}{x} - \frac{5}{y} = 7.$$
- (ગ) અવયવ પાડો :
- (૧) $(a^2 + 4a)^2 - 4(a^2 + 4a) - 45$
- (૨) $81a^4 + 4.$
- (ઘ) (૧) વીજળીનું બીલ અંશતઃ અચલ અને અંશતઃ વપરાયેલા યુનિટના સમયલનમાં છે. જો 100 યુનિટ વપરાય તો બીલ રૂ. 190 આવે છે. જો 200 યુનિટ વપરાય તો બીલ રૂ. 370 આવે છે. તો 1000 યુનિટ વપરાય ત્યારે કેટલું બીલ આવે ?
- (૨) $A = \{1, 3, 5, 7, 9\}$, $B = \{3, 5, 7, 13, 14\}$ તથા
 $C = \{5, 7, 9, 13, 15\}$ તો $(A \cap B) \cup C$ વેન આકૃતિ વડે દર્શાવો.

- (ચ) 100 ગુણની વિજ્ઞાનની કસોટીમાં 50 વિદ્યાર્થીઓએ મેળવેલા ગુણનું આવૃત્તિ વિતરણ નીચે મુજબ છે :

વર્ગ	0-9	10-19	20-34	35-49	50-79	80-99
આવૃત્તિ	4	5	8	18	10	5

આ માહિતીનો મધ્યક શોધો.

- (છ) (૧) ભાનુ પાસે એક કંપનીના કેટલાક શેર છે. કંપની 18% ડિવિડન્ડ જાહેર કરે તો ભાનુને વાર્ષિક રૂ. 216ની આવક થાય તેમ છે. તો ભાનુ પાસે તે કંપનીના કેટલા શેર હશે ?

- (૨) નીચેના સમીકરણનો ઉકેલ શોધો :

$$\frac{2x+3}{x} + 3 = \frac{5}{x}$$

- (જ) જ્યારે સૂર્યનો ઉત્સેધકોણ 30° થી વધીને 60° થાય છે, ત્યારે એક મિનારાનો પડછાયો 30 મીટર જેટલો ઘટી જાય છે. તો મિનારાની ઊંચાઈ કેટલી હશે તે શોધો.

- ૨ (અ) (૧) સાબિત કરો કે સમાંતર બાજુ ચતુષ્કોણની સામસામેની બાજુઓ તથા સામસામેના ખૂણા એકરૂપ હોય છે. ૫
- (૨) $\square^{m} PQRS$ માં $m\angle Q : m\angle R = 4:5$ હોય તો બધા ખૂણાના માપ શોધો. ૩
- (બ) (૧) અર્ધ વર્તુળનો અંતર્ગત ખૂણો કાટખૂણો છે તે સાબિત કરો. ૫
- (૨) વર્તુળની એક જીવાની લંબાઈ 48 એકમ છે. તેનું કેન્દ્રથી અંતર 7 એકમ હોય તો વર્તુળનો વ્યાસ શોધો. ૩

અથવા

- ૨ (ક) વ્યાખ્યા આપો : ૪
- છેદિકા, અંતઃ સમ્મુખ કોણ, પરિત્રિજ્યા, મધ્યક.
- (ખ) $\triangle ABC$ માં $\angle A$ નો દ્વિબાજક \overline{BC} ને D બિંદુમાં છેદે છે. જો ૮
- (૧) $BD:DC = 5:7$ તથા $AB = 15$ હોય તો AC શોધો.
- (૨) $AB:AC = 2:3$ તથા $DC = 6$ હોય તો BD શોધો.
- (ગ) બહિર્મુખ ચતુષ્કોણ અને અંતર્મુખ ચતુષ્કોણ બાજુ, ખૂણા તથા વિકર્ણો વિશે કઈ કઈ બાબતે જુદા પડે છે ? વર્ણવો. ૪
- (ઘ) $P \in \overleftrightarrow{AB}$ છે. તો P માંથી \overleftrightarrow{AB} પર લંબ દોરો અને રચનાના મુદ્દા લખો. ૪

૩ માગ્યા પ્રમાણે જવાબ આપો :

૧૦

- (૧) $\{1+1, 1-1, 1\times 1, 1\div 1\} = P$ છે તો ગણ P ના સભ્યોની સંખ્યા જણાવો તથા P ના કુલ ઉપગણોની સંખ્યા સૂત્રની મદદથી શોધો.
- (૨) $3x+2y+1=0$ તથા $4x+3y=1$ સંહિતનો ઉકેલ શોધો.
- (૩) સમબાજુ $\triangle ABC$ ના પાયા પર $BCDE$ ચોરસ છે. તો $\angle ABE$ નું માપ શોધો.

(૪) $4 \tan \theta = 5$ તો $\frac{4 \sin \theta - 3 \cos \theta}{8 \sin \theta + 5 \cos \theta}$ શોધો.

(૫) $5x^2 + 3xy - 14y^2$ અને $x^4 - 25x^2 + 144$ નો લ.સા.અ. શોધો.

ENGLISH VERSION

[E] (07) : Mathematic Content

1 Answer any **four** of the following. It is necessary to give all the steps of calculations :

24

(a) Simplify the following :

$$\frac{x+4}{x^2+2x-8} + \frac{(x-4)}{x^2-2x-8} - \frac{2x}{x^2-4}$$

(b) Solve the equation to findout the roots :

$$\frac{7}{x} - \frac{3}{y} = 1, \frac{9}{x} - \frac{5}{y} = 7.$$

(c) Factorise the folowing :

(1) $(a^2 + 4a)^2 - 4(a^2 + 4a) - 45$

(2) $81a^4 + 4.$

(d) (1) A bill of electricity is partially constant and partially varies according to the units consumed. For the consumption of 100 units, the bill is of Rs. 190 and for the consumption of 200 units the bill is of Rs. 370. Find out the amount of the bill for the consumption of 1000 units.

- (2) $A = \{1, 3, 5, 7, 9\}$, $B = \{3, 5, 7, 13, 14\}$ and
 $C = \{5, 7, 9, 13, 15\}$.

Find out $(A \cap B) \cup C$ giving Venn diagram.

- (e) The frequency distribution of the score of 50 students, in the science test of 100 marks, is given below :

Class	0-9	10-19	20-34	35-49	50-79	80-99
Freq.	4	5	8	18	10	5

Find out the mean score.

- (f) (1) *Bhanu* has got some shares of a company. If the company declares 18% dividend, *Bhanu* gets Rs. 216 per year. Findout the number of shares with *Bhanu*.
 (2) Solve the equation :

$$\frac{2x+3}{x} + 3 = \frac{5}{x}.$$

- (g) When the angle of elevation of the sun changes from 30° to 60° , the shadow of a tower decreases by 30 metres. Findout the height of the tower.

- 2** (a) (1) Prove that opposite sides and angles of a \square^m are congruent. **5**
 (2) In a $\square^m PQRS$ $m\angle Q : m\angle R = 4:5$, Findout the measures of all the angles of $\square^m PQRS$. **3**
 (b) (1) Prove that the interior angle of a semi circle is a right angle. **5**
 (2) In a circle there is a chord of 48 units. The distance of the chord is 7 units from the centre. Findout the diameter of the circle. **3**

OR

- 2** (a) Define the terms : **4**
 Transversal, Remote interior angle, Mean circum radius.

- (b) If a ΔABC the bisector of $\angle A$ intersects \overline{BC} in a point D . 8
- (1) $BD:DC = 5:7$ and $AB = 15$, Find AC
- (2) $AB:AC = 2:3$ and $DC = 6$, Find BD .
- (c) How concave and convex quadrilaterals differ with reference to sides, angles and diagonals ? Write a note. 4
- (d) Construct a perpendicular line from the point P on \overleftrightarrow{AB} , when $P \in \overleftrightarrow{AB}$. Write the points. 4

3 Answer the following : 10

- (1) $P = \{1+1, 1-1, 1 \times 1, 1 \div 1\}$. Findout the number of elements and total number of subsets also using the formula.
- (2) Solve the equivalent equations :
 $3x + 2y + 1 = 0$, $4x + 3y = 1$.
- (3) Square $BCDE$ is drawn on the base of ΔABC , which is an equivalent triangle. Findout the measure of $\angle ABE$.
- (4) $4 \tan \theta = 5$. Find the solution of the following :

$$\frac{4 \sin \theta - 3 \cos \theta}{8 \sin \theta + 5 \cos \theta}$$

- (5) Findout *L.C.M.* of the following :

$$5x^2 + 3xy - 14y^2, x^4 - 25x^2 + 144.$$

[F] (08) : Science Content

- ૧ નીચેનામાંથી કોઈ પણ ચાર પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો : ૨૪
- (ક) હિમેટાઈટમાંથી લોખંડ મેળવવાની પદ્ધતિ સમીકરણો સાથે સમજાવો.
- (ખ) માનવ મગજની રચનાનું વર્ણન કરો.
- (ગ) વરાળચંત્રની કાર્ય પદ્ધતિ સમજાવો.
- (ઘ) દૂરબીનનો સિદ્ધાંત, તેની રચના તથા કાર્ય પદ્ધતિ સમજાવો.
- (ચ) પ્રયોગશાળામાં મિથેન બનાવવાની પદ્ધતિ જણાવો. મિથેનના ગુણધર્મો જણાવો.

- (છ) કુગના પ્રકારોના નામ આપો અને તેની અગત્યતા સમજાવો.
- (જ) પરમાણુ વિખંડન એટલે શું ? પરમાણુ વિખંડનની પ્રક્રિયા સમજાવો.
- ૨ (ક) રાસાયણિક પ્રક્રિયાઓના વિવિધ પ્રકારો સમીકરણ સાથે સમજાવો. ૮
- (ખ) લાક્ષણિક વનસ્પતિ કોષની અંગિકાઓનાં કાર્યો આકૃતિ સાથે સમજાવો. ૮
- અથવા**
- ૨ (ક) 'સુપરનોવા' ધડાકાઓ સમજાવો. ૪
- (ખ) કુદરતી કાર્બનચક્રનું વર્ણન કરો. ૪
- (ગ) પ્રોટીનની જૈવિક અગત્ય વર્ણવો. ૪
- (ઘ) તફાવત આપો : ૪
- (૧) લંબગત તરંગ અને સંગત તરંગ
- (૨) હિરો અને ગ્રેફાઈટ.
- ૩ નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : ૧૦
- (ક) એમોનિયાના અણુનો આકાર સમજાવો.
- (ખ) 10 kg દળના પદાર્થમાં 25 cm/s² જેટલો પ્રવેગ ઉત્પન્ન કરવા કેટલું બળ જોઈએ તે ગણો.
- (ગ) સમજાવો : પારાની વિશિષ્ટ ઉષ્મા 0.03 × 10³ જૂલ/કિ.ગ્રા.°સે.
- (ઘ) નિંદામણ એટલે શું ? તે શા માટે કરવામાં આવે છે ?
- (ચ) સહજીવન એટલે શું ? ઉદાહરણ સાથે સમજાવો.

ENGLISH VERSION

[F] (08) : Science Content

- 1 Answer any **four** of the following : 24
- (a) How is iron made from haematite ? Explain with equations.
- (b) Describe the structure of human brain.
- (c) Explain the working of steam engine.
- (d) State the principle, construction and working of telescope.
- (e) Give the method of preparing methane in the laboratory. State the properties of methane.
- (f) Name types of fungi and explain their importance.
- (g) What is atomic fission. Explain the process of atomic fission.

- 2 (a) Explain different types of chemical reactions with equations. **8**
- (b) Describe functions of cell organelles of typical plant cell with figure. **8**
- OR**
- 2 (a) Explain the supernova explosions. **4**
- (b) Describe the natural carbon cycle. **4**
- (c) Describe the biological importance of proteins. **4**
- (d) Give difference :
- (1) Transverse waves and longitudinal waves
- (2) Diamend and Graphite.
- 3 Answer the following questions : **10**
- (a) Explain the shape of ammonia molecule.
- (b) Calculate the force required to produce an acceleration of 25 cm/s^2 on a mass of 10 kg.
- (c) Explain : The specific heat of mercury is $0.03 \times 10^3 \text{ Jule/kg } ^\circ\text{C}$.
- (d) What is tilling ? Why it is done ?
- (e) What is symbiosis ? Explain with illustrations.

[G] (12) : Economics Content

- ૧ નીચે આપેલ પ્રશ્નોમાંથી ગમે તે ચાર પ્રશ્નોના મુદ્દાસર ઉત્તર આપો : **૨૪**
- (૧) ભારતીય અર્થતંત્રમાં ખેતીનું મહત્ત્વ સ્પષ્ટ કરો.
- (૨) શ્રમના મુખ્ય લક્ષણો ચર્ચો.
- (૩) ગરીબીના વિવિધ નિર્દેશકો દર્શાવો.
- (૪) કુળાવાની અસરો વર્ણવો.
- (૫) માનવ જરૂરિયાતના લક્ષણો જણાવો.
- (૬) નાણું એટલે શું ? નાણાંના કાર્યો જણાવો.
- (૭) ભારતના વિદેશ વેપારનું કદ-સ્વરૂપ અને દિશા સમજાવો.

- ૨ (અ) ભારતનું અર્થતંત્ર અલ્પવિકસિત શાથી કહેવાય છે ? ૮
- (બ) “પૂર્ણ હરીફાઈમાં વસ્તુની કિંમત માંગ અને પુરવઠા દ્વારા સંયુક્ત રીતે નક્કી થાય છે.” આકૃતિ દ્વારા સમજાવો. ૮
- અથવા**
- ૨ (અ) વેપારી બેન્કના કાર્યો જણાવો. ૪
- (બ) બેરોજગારી માટે જવાબદાર કારણો સમજાવો. ૪
- (ક) બજારને અસર કરતા પરિબલો ચર્ચો. ૪
- (ડ) મૂડીવાદના લક્ષણો ચર્ચો. ૪
- ૩ માંગ્યા પ્રમાણે ઉત્તર આપો : ૧૦
- (૧) વેપારતુલા અને લેણદેણની તુલા વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો.
- (૨) “માંગની અનુસૂચિના બધા પદો (બિંદુઓ) કાલ્પનિક છે.” - સમજાવો.
- (૩) ‘ટ્રાયસેમ’ (TRYSEM) શું છે ?
- (૪) વાસ્તવિક રાષ્ટ્રીય આવક ગણવાનું સૂત્ર જણાવો.
- (૫) નીચેના શબ્દોની અર્થશાસ્ત્રીય પરિભાષા આપો :
- (અ) ખાધપુરવણી
- (બ) કાર્યલક્ષી વહેંચણી.

ENGLISH VERSION

[G] (12) : Economics Content

- 1** Answer to the point any **four** questions of the following : **24**
- (1) Specify the importance of agriculture in Indian economy.
- (2) Discuss the main characteris of Labour.
- (3) State the various indicators of poverty.
- (4) Discuss the effect of Inflation.
- (5) Indicate the characteristics of human wants.
- (6) What is money ? Indicate the functions of money.
- (7) Explain the role Quantum, nature and Direction of foreign trade of India.

- 2 (a) Why is Indian economy considered "Under developed" ? **8**
 (b) "Under the perfect competition, price of a commodity **8**
 is determined by demand and supply both." Explain
 with diagram.

OR

- 2 (a) Indicate the function of commercial bank. **4**
 (b) Explain the factor responsible for unemployment. **4**
 (c) Discuss the factor affecting a market. **4**
 (d) Discuss the main characteristics of capitalism. **4**

- 3 Answer the following questions as directed : **10**
 (1) Distinguish between balance of trade and balance of
 payment.
 (2) "All points of demand schdule are imaginary."
 – Explain.
 (3) What is TRYSEM ?
 (4) Indicate the calculation formula of real national
 income ?
 (5) Give the economics terminology of the following :
 (a) Deficite finance
 (b) Functional distribution.

[H] (14) : Commerce Content

- ૧ નીચેનામાંથી ગમે તે ચાર પ્રશ્નોના મુદ્દાસર ઉત્તર આપો : **૨૪**
 (ક) “સામાજિક દષ્ટિકોણથી જોતાં જોઈન્ટ સ્ટોક કંપનીમાં ઘણાં સારાં અને નરસાં
 પરિબલોની શક્યતા રહેલી છે.” આ વિધાનની વિગતવાર છણાવટ કરો.
 (ખ) જાહેર નિગમનો અર્થ આપી તેના ફાયદા સમજાવો.
 (ગ) સદ્ગૃહસ્થના કરારનો અર્થ આપી તેનાં લક્ષણો સમજાવો.

- (ઘ) વાણિજ્ય વિકાસના તબક્કા જણાવો.
- (ચ) સંચાલનનો અર્થ આપી, સંચાલનનાં પાયાનાં તત્ત્વો જણાવો.
- (છ) ભાગીદારી પેઢી અને હિંદુ અવિભક્ત કુટુંબ પેઢીનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો.
- (જ) “વિવિધ રીતે નાણાં ઉછીનાં લેવાં અને ધીરવાં એ બેન્કનું કાર્ય છે.”
- આ વિધાનની ચર્ચા કરો.
- ૨ (અ) કાર્યાલયનો અર્થ આપી, કાર્યાલયનાં કાર્યો જણાવો. ૮
- (બ) વીમાનો અર્થ આપી, વીમા સેવાના મહત્ત્વના ચાર સિદ્ધાંતો જણાવો. ૮
- અથવા**
- ૨ (અ) સરકારી ખાતાનાં લક્ષણો જણાવો. ૪
- (બ) ટપાલ ખાતાની મુખ્ય બચત યોજનાઓની યાદી બનાવો અને તેમાંથી કોઈ એક વિષે ટૂંકમાં સમજ આપો. ૪
- (ક) આંતરિક વેપાર અને વિદેશ વેપારનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો. ૪
- (ડ) પ્રેફરન્સ શેરના ફાયદા જણાવો. ૪
- ૩ નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો : ૧૦
- (ક) વિજ્ઞાપનપત્રનું મહત્ત્વ સમજાવો.
- (ખ) નીચેના પારિભાષિક શબ્દોનો અર્થ આપો :
- (૧) બોધ ચિહ્ન
- (૨) જાંગડ વ્યવહાર
- (૩) બાંહેધરી આપનાર
- (૪) શેરની તરલતા.
- (ગ) ઈક્વિટી પરનો વેપાર એટલે શું ?
- (ઘ) “અમદાવાદ ઈલેક્ટ્રીસિટી કંપની એક ખાનગી સાહસ હોવા છતાં તેના નફા પર નિયંત્રણ મૂકવામાં આવ્યું છે.” શા માટે ?
- (ચ) “ગોડાઉનની સેવાઓથી માલનું વિતરણ નિયમિત થાય છે.” વિધાનની ચર્ચા કરો.

ENGLISH VERSION

[H] (14) : Commerce Content

- 1** Answer to the point any **four** of the following questions : **24**
- (a) "From the social point of view a joint stock company has many possibilities for good and bad features in it." Discuss this statement in detail.
- (b) Give the meaning of public corporation and explain its advantages.

- (c) Define gentlemen's agreement and explain its characteristics
- (d) State the stages of development of commerce.
- (e) Give the definition of management and state its basic elements.
- (f) Explain the difference between 'Partnership firm' and 'HUF'.
- (g) "The Bank's most important function is to borrow money in various ways and lend it." – Discuss.
- 2** (a) Define the meaning of office and describe the functions of office. **8**
- (b) Define the term insurance and state the four principles of insurance. **8**
- OR**
- 2** (a) State the characteristics of Government Sector. **4**
- (b) Enlist the saving schemes offered by postal department and explain any one of them in brief. **4**
- (c) Show the difference between internal trade and international trade. **4**
- (d) State the advantages of preference share. **4**
- 3** Answer the following questions : **10**
- (a) Explain the importance of 'Prospectus'.
- (b) Give the meaning of the following commercial terms :
- (1) Trade Mark
- (2) Sale or Return
- (3) Under Writer
- (4) Liquidity of Share.
- (c) What is the trading on equity ?
- (d) "Even the Ahmedabad Electricity Co. is a private enterprise, there are restriction on its profit making." Why ?
- (e) "Warehousing services regularises the supply of goods." Explain the statement.

[II] (15) : Elements of Accountancy Content

- ૧ નીચેના પ્રશ્નો પૈકી કોઈ પણ ચારના જવાબ આપો : ૨૪
- (ક) નામાના ફાયદા અને તેની મર્યાદાઓ ચર્ચો.
- (ખ) તા. ૩૧-૧-૨૦૦૦ના રોજ શ્રી વિનય શર્માના રોકડમેળનું બેન્ક ખાતું રૂ. ૧,૮૮૩ની સિલક દર્શાવે છે. રોકડમેળ સાથે પાસબુક સરખાવતાં નીચેના તફાવતો શોધવામાં આવ્યા છે.

- (૧) બેન્કમાં રૂ. ૨૫૫૫નો ચેક જમા કરાવેલો પણ રોકડમેળમાં નોંધવાનો રહી ગયો છે.
- (૨) ગ્રાહકો પાસેથી રૂ. ૮૫૦ના ચેકો મળેલા જેની નોંધ રોકડમેળના બેન્ક ખાનામાં થઈ છે, પણ ભરણામાં મોકલવા રહી ગયા છે.
- (૩) રૂ. ૭,૦૪૫ના ચેકો લખવામાં આવ્યા હતા, પણ તેમાંથી રૂ. ૪,૦૫૫ના ચેક વસૂલાત માટે બેન્કમાં રજૂ થયા હતા.
- (૪) રૂ. ૧૨,૦૦૦ના ચેક બેન્કમાં ભરણામાં મોકલવામાં આવ્યા હતા, પણ તેમાં રૂ. ૬,૩૦૮ના ચેક તા. ૩૧-૧-૨૦૦૦ સુધીમાં વસૂલ થયા ન હતા.
- (૫) જાન્યુઆરી માસને અંતે રોકડમેળના બેન્ક ખાનાની જમાબાજુનો સરવાળો રૂ. ૧,૦૦૦ ઓછો ગણવામાં આવ્યો હતો.
- (૬) રોકડમેળમાં બેન્ક ખર્ચના રૂ. ૩૦ બે વાર નોંધાયા છે પણ પાસબુકમાં એક જ વાર નોંધ થઈ છે.

તા. ૩૧-૧-૨૦૦૦ના રોજનો બેન્ક સિલકમેળ તૈયાર કરો.

- (ગ) દ્વિનોંધી નામા પદ્ધતિની પેટાનોંધોનાં નામ આપી તેના ફાયદા સમજાવો.
- (ઘ) કર્ણાવતી કલબનું તા. ૩૧-૩-૧૯૯૭ના રોજ પૂરા થતા વર્ષનું આવકજાવક ખાતું નીચે મુજબ છે :

આવક-જાવક ખાતું

આવક	રૂ.	જાવક	રૂ.
રોકડ સિલક	૧,૫૦૦	બેન્ક ઓવરડ્રાફ્ટ	૭,૦૦૦
પ્રવેશ ફી	૩,૦૦૦	રોકાણોની ખરીદી	૫,૦૦૦
મનોરંજન કાર્યક્રમની		બિલીયર્ડ ટેબલ	૬,૦૦૦
આવક	૮,૦૦૦	ભાડુ	૧,૨૫૦
લવાજમ : ૧૯૯૫-૯૬	૪૦૦	પગાર	૭,૦૦૦
૧૯૯૬-૯૭	૧૦,૦૦૦	મનોરંજન કાર્યક્રમનો ખર્ચ	૩,૦૦૦
૧૯૯૭-૯૮	૫૦૦	સ્ટેશનરી ખર્ચ	૨,૦૦૦
રોકાણો પર વ્યાજ	૨,૦૦૦	ઇલેક્ટ્રિક ફિટીંગ	૩,૦૦૦
જૂના ફર્નિચરનું વેચાણ		આખરની રોકડ સિલક	૪૦૦
(ચોપડે કિંમત રૂ. ૪૦૦)	૧૫૦	આખરની બેન્ક સિલક	૩,૪૫૦
દાન	૬,૦૦૦		
પસ્તીનું વેચાણ	૨૫૦		
	૩૧,૮૦૦		૩૧,૮૦૦

ઉપરની માહિતી પરથી નીચેના હવાલા ધ્યાનમાં લઈ તા. ૩૧-૩-૮૭ના રોજ પૂરા થતા વર્ષનું ઊપજ ખર્ચ ખાતું બનાવો.

- (૧) પ્રવેશ ફીની ૫૦% રકમ મૂકી કત કરો.
 - (૨) પગાર ચૂકવવાનો બાકી રૂ. ૧,૦૦૦.
 - (૩) કલબના ૩૦૦ સભ્યો છે જે દરેક વાર્ષિક રૂ. ૪૦ લવાજમ ચૂકવે છે.
 - (૪) રોકાણો પર મળવાનું બાકી વ્યાજ રૂ. ૩૦૦.
- (ચ) તા. ૫ જુલાઈ ૧૯૮૮ના રોજ નરસિંહે શામળને રૂ. ૫,૦૦૦નો માલ વેચ્યો અને તેના બદલામાં શામળ પર ત્રણ માસની હૂંડી લખી. શામળે આ હૂંડી તા. ૧૧ જુલાઈ ૧૯૮૮ના રોજ સ્વીકારી. તા. ૧૪ ઓગસ્ટ ૧૯૮૮ના રોજ નરસિંહે આ હૂંડી બેન્કમાં ૬ ટકાના દરે વટાવી. પાક્યા તારીખે શામળ પાસે રૂ. ૧,૦૦૦ હતા આથી તેણે નરસિંહ સાથે હૂંડીની મુદત બદલામણીની ગોઠવણી કરી, તેણે નરસિંહને આ રકમની ચૂકવણી કરી અને બાકીની રકમના વ્યાજના રૂ. ૪૦ ઉમેરી બે માસની મુદતની નવી હૂંડી સ્વીકારી. બીજી હૂંડીની પાક્યા તારીખ પહેલાં શામળ નાદાર થયો અને લેણદારોએ તેની મિલકતમાંથી રૂપિયે પચાસ પૈસા લેખે પહેલું અને આખરી ડિવિડન્ડ મળ્યું. નરસિંહના ચોપડે જરૂરી આમનોંધ લખો.
- (છ) ઉષા મેન્યુફેક્ચરિંગ કંપની લિમિટેડની નીચે આપેલી માહિતી પરથી તા. ૩૧-૩-૧૯૮૬ના રોજ પૂરા થતા વર્ષનું પડતર પત્રક તૈયાર કરો તથા વેચાણ પર ચોખ્ખા નફાની ટકાવારી શોધો :

રૂ.

તા. ૧-૪-૧૯૮૫ :

કાચા માલનો સ્ટોક	૧,૫૦,૦૦૦
અર્ધ તૈયાર માલનો સ્ટોક	
(કારખાના પડતરની કક્ષાનો).....	૪૫,૦૦૦
તૈયાર માલનો સ્ટોક	૨,૧૦,૦૦૦

તા. ૩૧-૩-૧૯૮૬ :

કાચામાલનો સ્ટોક	૧,૮૦,૦૦૦
અર્ધ તૈયાર માલનો સ્ટોક	
(કારખાના પડતરની કક્ષાનો).....	૬૦,૦૦૦
તૈયાર માલનો સ્ટોક	૨,૮૫,૦૦૦

કંપનીએ વર્ષ દરમિયાન નીચે મુજબ ખર્ચ ચૂકવ્યા છે :

કાચા માલની ખરીદી	૧૬,૮૦,૦૦૦
પ્રત્યક્ષ મજૂરી	૮,૦૦,૦૦૦
અન્ય પ્રત્યક્ષ ખર્ચ	૮૦,૦૦૦

- કારખાનાના શિરોપરી ખર્ચા ૩,૦૦,૦૦૦
 ઓફિસના શિરોપરી ખર્ચા ૧,૫૦,૦૦૦
 વેચાણ વિતરણ શિરોપરી ખર્ચા ૧,૬૮,૦૦૦
 વેચાણ ૩૬,૦૦,૦૦૦
- (જ) નીચે આપેલ માહિતીને આધારે શ્રી અજય શરાફનો સંવત ૨૦૫૮ ફાગણ સુદ ૨ તા. ૫-૩-૨૦૦૩નો બુધવારના રોજનો રોજમેળ તૈયાર કરો :
- (૧) રોકડ સિલક રૂ. ૧૦,૫૫૦.
 (૨) ગોપાલ સ્ટોર્સમાંથી રૂ. ૨,૦૦૦નું ફર્નિચર ખરીદ્યું.
 (૩) બેન્કમાં રૂ. ૧,૦૦૦ ભર્યા.
 (૪) ગૌરવ પાસેથી રૂ. ૫,૦૦૦નો માલ ૧૦ ટકા વેપારી વટાવે ખરીદી રૂ. ૨,૫૦૦નો ચેક આપ્યો.
 (૫) ઓફિસ ખર્ચ માટે રૂ. ૭૦૦ બેન્કમાંથી ઉપાડ્યા.
 (૬) કિર્તનને રૂ. ૨,૫૦૦નો માલ ૧૦ ટકા વેપારી વટાવે વેચ્યો અને તેમની પાસેથી અડધી રકમનો ચેક મળ્યો.
 (૭) તોલારામને રૂ. ૫૦૦નો માલ વેચ્યો અને તેમના વતી લારી ભાડુ રૂ. ૨૦ આપણે ચૂકવ્યું છે.

- ૨ અજય અને વિજય મૂડીના પ્રમાણમાં નફોનુકસાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. ૧૬
 તા. ૩૧-૩-૧૯૮૫ના નીચે આપેલા કાચાં સરવૈયાં તથા હવાલા પરથી વેપાર ખાતું, નફાનુકસાન ખાતું, નફાનુકસાન ફાળવણી ખાતું, ચાલુ ખાતાં અને પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો :

તા. ૩૧-૩-૧૯૮૫ના રોજનું કાચું સરવૈયું

વિગત	ઉધાર બાકી રૂ.	જમા બાકી રૂ.
શરૂઆતનો સ્ટોક	૧૫,૦૦૦	—
મૂડી અને ઉપાડ - અજય	૭,૫૦૦	૧,૮૦,૦૦૦
મૂડી અને ઉપાડ - વિજય	૫,૦૦૦	૧,૫૦,૦૦૦
ખરીદ-વેચાણ	૮૦,૦૦૦	૧,૨૦,૦૦૦
માલપરત	૩,૦૦૦	૨,૦૦૦
લેણું - દેવું	૨૭,૪૦૦	૮,૦૦૦
પગાર (૨૮-૨-૧૯૫ સુધીનો)	૧૩,૨૦૦	—
યંત્રો	૭૧,૭૬૦	—
યંત્રોનો ઘસારો	૬,૨૪૦	—
મકાન	૮૦,૦૦૦	—
મજૂરી અને મજૂરીનાં બાકી દેવાં	૧,૪૦૦	૭૦૦

ગાડા ભાડું	૨૦૦	—
વીમા પ્રીમિયમ	૧,૮૦૦	—
ઘાલખાધ - ઘાલખાધ અનામત	૭૦૦	૩,૦૦૦
અજયની લોન	—	૩૦,૦૦૦
વટાવ	૨,૫૦૦	૩,૬૦૦
લોન પર વ્યાજ	૧,૨૦૦	—
ફર્નિચર	૮૭,૦૦૦	—
સ્ટેશનરી	૭,૦૦૦	—
જાહેરાત ખર્ચ	૩૬,૦૦૦	—
રોકડ અને બેન્ક	૫૧,૨૦૦	૨,૮૦૦
ચાલુ ખાતાં : અજય	૧૭,૦૦૦	—
વિજય	—	૧૪,૦૦૦
	<u>૫,૧૫,૧૦૦</u>	<u>૫,૧૫,૧૦૦</u>

હવાલા :

- (૧) આખર માલનો સ્ટોક રૂ. ૨૧,૦૦૦ છે જ્યાં રૂ. ૨,૦૦૦ સ્ટેશનરીનો સ્ટોક સમાયેલ છે.
- (૨) યંત્રો ઉપર ઘસારાનો દર વધારીને ૧૦% કરવાનો છે.
- (૩) ઘાલખાધના રૂ. ૧,૪૦૦ માંડીવાળો અને દેવાદારો ઉપર ૫ ટકા ઘાલખાધ અનામત રાખો.
- (૪) રૂ. ૧,૦૦૦નું ઉધાર વેચાણ ભૂલથી ખરીદપરત નોંધમાં નોંધાયું છે.
- (૫) જાહેરાત ખર્ચનો $\frac{૧}{૪}$ ભાગ આવતા વર્ષ ખાતે લઈ જવાનો છે.
- (૬) ચાલુ ખાતા પર ૧૦%, સ્થિર મૂડી પર ૧૨% અને ઉપાડ પર ૧૮% વ્યાજ ગણવાનું છે.

અથવા

- ૨ (અ) 'ફ્રન રિપબ્લિક' લિમિટેડે રૂ. ૧૦નો એક એવા ૫૦,૦૦૦ ઈક્વિટી શેર ૪
રૂ. ૧ના વટાવે બહાર પાડ્યા તેનાં નાણાં નીચે મુજબ ચૂકવવાનાં હતાં :
અરજ સાથે રૂ. ૨
મંજૂરી સાથે રૂ. ૩
પ્રથમ હપતા સાથે રૂ. ૩
છેલ્લા હપતા સાથે રૂ. ૧
રશ્મિ દવે પાસે કંપનીના ૨૫૦ શેર હતા જે પ્રથમ અને બીજો હપતો ભરી શક્યા નહિ. ભગવત દવે પાસે ૧,૦૦૦ શેર હતા, જે છેલ્લો હપતો ભરી શક્યા નહિ, તે સિવાય બાકીના બધા શેર પર પૂરે પૂરી રકમ મળી ગઈ, ઉપરના વ્યવહારો નોંધવા કંપનીના ચોપડે આમનોંધ આપો.

- (બ) નીચે આપેલ માહિતી ઉપરથી દરેક વર્ષનું ઘાલખાધ ખાતું અને ઘાલખાધ અનામત ખાતું તૈયાર કરો :

	૧૯૯૭ રૂ.	૧૯૯૮ રૂ.	૧૯૯૯ રૂ.
વર્ષના અંતે દેવાદારો	૪૦,૦૦૦	૩૨,૦૦૦	૧૬,૦૦૦
વર્ષ દરમિયાન માંડી વાળેલ ઘાલખાધ	૧,૨૦૦	૨૦૦	૩૨૦
જરૂરી ઘાલખાધ અનામતના ટકા	૫%	૪%	૬%

તા. ૧-૧-'૯૭ના રોજ ઘાલખાધ અનામતની બાકી રૂ. ૧,૬૦૦ હતી.

- (ક) 'ગોલ્ડમાઈન' કંપનીએ તા. ૧-૧-'૯૩ના રોજ રૂ. ૨,૯૦,૦૦૦ની કિંમતનાં યંત્રો ખરીદ્યાં અને રૂ. ૧૦,૦૦૦ ગોઠવણીનો ખર્ચ ચૂકવ્યો. કંપની ઘટતી જતી બાકીની રીતે દર વર્ષે ૧૦% ઘસારો ગણવાનું નક્કી કરે છે. તા. ૩૦-૬-'૯૫ના રોજ ઉપરનાં યંત્રો પૈકી અડધાં યંત્રો કંપનીએ રૂ. ૧,૦૦,૦૦૦માં વેચી દીધાં. કંપનીનું હિસાબી વર્ષ ૩૧-૧૨ના રોજ પૂરું થાય છે. તમે ૧૯૯૩, ૧૯૯૪ અને ૧૯૯૫ના વર્ગો માટે યંત્ર ખાતું તૈયાર કરો.
- (ડ) સ્ટોક પત્રકનું મહત્ત્વ સમજાવો.

- ૩ નીચેના પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ ઉત્તર આપો :

- (ક) અનામતના પ્રકારો જણાવો.
- (ખ) ઉપલક ખાતું શા માટે ખોલવામાં આવે છે ?
- (ગ) ચાલુ ખાતા (Account Current) પત્રક એટલે શું ? ચાલુ ખાતું કોણ કોને મોકલે છે ?
- (ઘ) કોમ્પ્યુટરની હિસાબી ક્ષેત્રે ઉપયોગિતા જણાવો. (માત્ર મુદ્દા.).
- (ચ) ખાલી જગા યોગ્ય શબ્દથી પૂરો :
- (૧) ખરીદ નોંધમાં _____ વ્યવહાર નોંધાય છે.
- (૨) માલપરત ઉધારના વ્યવહાર _____ પેટા નોંધમાં નોંધાય છે.
- (૩) મિલકતનું ઉધાર વેચાણ _____ નોંધમાં લખાય છે.
- (૪) ખરીદેલ માલ વેપારીને પરત કરવામાં આવે તેની સાથે _____ ચિઠ્ઠી મોકલાય.

ENGLISH VERSION

[J] (15) : Elements of Accountancy Content

- 1 Answer to the point any **four** of the following questions : 24
- (a) Discuss the advantages and limitations of accounting.
- (b) The cash book of Mr. Vinay Sharma shows bank balance Rs. 1,983 as on 31-1-2000. You are required

to prepare Bank Reconciliation statement from the following details :

- (1) Cheque of Rs. 255 was deposited in bank but not recorded in cash book.
- (2) Cheques of Rs. 950 received from clients which were properly recorded in bank column of cash book but the same have not been deposited in bank.
- (3) He issued cheques for Rs. 7,045 but cheques for Rs. 4,055 only were presented to the bank for collection.
- (4) Cheques sent for collection to the bank amounting to Rs. 12,000 during the month but the cheques for Rs. 6,308 were collected on 3-2-2000.
- (5) The total of Bank column of the credit side of the cash book is undercast by Rs. 1,000.
- (6) Bank charges of Rs. 30 debited in Pass Book are recorded twice in Cash Book.

Prepare bank cash balance as on 31-1-2000.

- (c) Name the various subsidiary books and state their advantages.
- (d) From the following Receipts and Payments Account of Karnavati Club for the year ending 31-3-1997 :

Receipts and Payments Account

Receipts	Rs.	Payments	Rs.
To cash balance	1,500	By Bank overdraft	700
To entrance fees	3,000	By purchase of investments	5,000
Income from entertainment programme	8,000	By billiard table	6,000
To Subscriptions :		By Rent	1,250
1995-96	400	By salary	7,000
1996-97	10,000	By Expenses of entertainment programme	3,000
1997-98	500	By Stationary expenses	2,000
Interest on investment	2,000	By electric fittings	3,000
Sales of old furniture (Book value Rs. 400)	150	By closing cash balance	400
Donations	6,000	By closing bank balance	3,450
Sale of old news papers	250		
	31,800		31,800

From the above information and the following adjustments prepare Income and expenditure account for the year ended 31-3-'97 :

- (1) 50% of entrance fees is to be capitalised.
 - (2) Salary unpaid Rs. 1,000.
 - (3) There are 300 members of the club and they pay Rs. 40 as subscription per year.
 - (4) Interest due but not received on investments Rs. 300.
- (e) On 5th July 1999 Narsinh sold goods of the value of Rs. 5,000 to Shamal and in return drew a three month's bill which was accepted by Shamal on 11 July 1999. Narsinh discounted the bill with his bankers on 14 August 1999 at 6% p.a. On the due date, Shamal was able to find Rs. 1,000 only. He there fore arranged with Narsinh for the renewal of the bill in consideration of this payment and a substituted bill at 2 months for the balance plus Rs. 40 interest. Before the due date of the second bill Shamal became bankrupt and the creditors received 50 paise in a rupee from his estate as first and final dividend.

Pass necessary journal entries in the books of Narsinh.

- (f) From the following information of Usha Manufacturing Co. Limited. Prepare Cost Sheet for the year ending on 31-3-1996 and find out the percentage of Net Profit on sales :

	Rs.
Date 1-4-1995 :	
Stock of raw materials	1,50,000
Stock of work in progress (at factory cost level)	45,000
Stock of finish goods	2,10,000
Date 31-3-1996 :	
Stock of raw materials	1,80,000
Stock of work in progress (at factory cost level)	60,000
Stock of finish goods	2,85,000
During the year company has paid the following expenses :	
Purchase of raw materials	16,80,000
Direct wages	9,00,000
Other direct expenses	90,000

Factory overhead expenses	3,00,000
Office overhead expenses.....	1,50,000
Selling and distribution overheads	1,68,000
Sales	36,00,000

(g) Prepare the Rojmel of Shri Ajay Saraf for Fagun Sud, 2, 2059 Wednesday dated 5-3-2003 from the following transactions :

- (1) Cash balance Rs. 10,550.
- (2) Purchased furniture of Rs. 2,000 from Gopal Stores.
- (3) Rs. 1,000 deposited in the Bank.
- (4) Bought goods of Rs. 5,000 from Gaurav at trade discount of 10% and gave him cheque of Rs. 2,500.
- (5) Withdrawn from bank Rs. 700 for office expenditure.
- (6) Sold goods of Rs. 2,500 to Kirtan at a trade discount of 10%. He paid Half the amount by cheque.
- (7) Sold goods of Rs. 500 to Tolaram and paid Rs. 20 for carriage on his behalf.

2 Ajay and Vijay are partners in the firm sharing profits **16** and losses in the ratio of their capitals. You are required to prepare trading account, profit and loss account, profit and loss appropriation account, current accounts of partners for the year endind 31-3-'95 and balance sheet as on that date from the trial balance and adjustments given below :

Trial Balance as on 31-3-1995

Particulars	Debit Rs.	Credit Rs.
Opening stock	15,000	—
Capital and drawings - Ajay	7,500	1,80,000
Capital and drawings - Vijay	5,000	1,50,000
Purchases and Sales	80,000	1,20,000
Returns	3,000	2,000
Debtors - Creditors	27,400	9,000
Salaries (up to 28-2-'95)	13,200	—
Machinery	71,760	—
Depreciation of Machinery	6,240	—
Building	80,000	—

Wages and Outstanding wages	1,400	700
Carriage	200	—
Insurance premium	1,800	—
Bad debts and Bad debts reserve	700	3,000
Ajay's loan	—	30,000
Discount	2,500	3,600
Interest on loan	1,200	—
Furniture	87,000	—
Stationery	7,000	—
Advertisement	36,000	—
Cash and Bank	51,200	2,800
Current account : Ajay	17,000	—
Vijay	—	14,000
	5,15,100	5,15,100

Adjustments :

- (1) Value of closing stock was Rs. 21,000 which included stationery stock of Rs. 2,000.
- (2) The rate of depreciation on machinery is to be increased to 10% p.a.
- (3) Write off bad debts Rs. 1,400 and maintain bad debts reserve at 5% on debtors.
- (4) Credit sale of Rs. 1,000 is recorded as purchase return through mistake.
- (5) $\frac{1}{4}$ of advertisement expense is to be carried forward to next year.
- (6) Interest is to be calculated at 10% p.a. on current accounts, 12% p.a. on fixed capitals and 18% p.a. on drawings.

OR

- 2** (a) 'Fun Republic Limited.' issued 50,000 equity shares of Rs. 10 each at a discount of Re. 1 per share. The amount was payable as follows :

On application	Rs. 2
On allotment	Rs. 3
On first call	Rs. 3
On final call	Rs. 1

Rashmi Dave who held 250 shares could not pay first and second call. Bhagavat Dave who held 1,000 shares could not pay final call. All amounts on all remaining shares were duly received.

Give journal entries to record the above transactions in the books of the company.

- (b) Prepare bad debts account and bad debts reserve accounts from the particulars given below for each of the year : 4

	1997 Rs.	1998 Rs.	1999 Rs.
Debtors at the end of the year	40,000	32,000	16,000
Bad debts written off during year	1,200	200	320
Percentage of bad debts reserve	5%	4%	6%

The balance of bad debts reserve account on 1-1-1997 was Rs. 1,600.

- (c) 'Gold Mine Company' had purchased machine on 1-1-1993 for Rs. 2,90,000 and paid Rs. 10,000 for installation charges. company had decided to provide depreciation by reducing balance method at 10% p.a. On 30-6-'95 one half of the above machine was sold for Rs. 1,00,000. The company closes its accounting year on 31 December every year. You are required to prepare machine account for the years 1993, 1994 and 1995. 4
- (d) Explain the importance of stock register. 4

3 Answer the following questions : **10**

- (a) State the types of reserves.
- (b) Why is the suspense account opened ?
- (c) What is an account current ? Who sends account current to whom ?
- (d) State only points showing the utility of computers in the field of accounting.
- (e) Fill in the blanks with proper word :
- (1) Transactions of _____ are recorded in purchase book.
 - (2) Transactions of returns outwards are recorded in _____ .
 - (3) Credit sell of an asset is written in _____ .
 - (4) When some goods are returned to supplier, a _____ note is sent alongwith it.

[K] (25) : Social Studies Content

- ૧ નીચેનામાંથી કોઈ પણ ચાર પ્રશ્નોના મુદ્દાસર જવાબ આપો : ૨૪
- (૧) કોઈ પણ બે પ્રકારની કુદરતી સંપત્તિનું મહત્ત્વ જણાવી તેની જાળવણી માટેના ઉપાયો જણાવો.
- (૨) વિશ્વ સંસ્કૃતિમાં હડ્ડપિયન સંસ્કૃતિના ફાળાની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
- (૩) ભારતની આબોહવાની વિશેષતાઓ જણાવો.
- (૪) બજારનો અર્થ આપી બજારના પ્રકારો ટૂંકમાં સમજાવો.
- (૫) રામકૃષ્ણ મિશનની પ્રવૃત્તિઓ જણાવો.
- (૬) રણ પ્રદેશનાં વૃક્ષો અને પ્રાણીઓની યાદી આપી તેમની વિશેષતાઓ જણાવો.
- (૭) એશિયા ખંડની આબોહવાની વિશેષતાઓ જણાવો.
- ૨ (અ) કુદરતી પ્રદેશોની યાદી આપી શંકુદ્રુમ જંગલોના પ્રદેશનું સ્થાન, ૮
આબોહવા, વનસ્પતિ તથા માનવપ્રવૃત્તિઓ વર્ણવો.
- (બ) ૧૮૫૭નો સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામ થવાનાં રાજકીય અને સામાજિક કારણો ૮
આપી તેની નિષ્ફળતા માટે જવાબદાર પરિબળો ચર્ચો.
- અથવા**
- ૨ (૧) પ્રદૂષણ એટલે શું ? જલ પ્રદૂષણનાં કારણો જણાવો. ૪
- (૨) જંગલ સંપત્તિનું આર્થિક મહત્ત્વ શું છે ? ૪
- (૩) ગાંધીજીએ અસહકારનું આંદોલન શા માટે શરૂ કર્યું હતું ? ૪
- (૪) ફાંસની રાજ્ય ક્રાંતિનાં કારણો ક્યાં ક્યાં છે ? ૪
- ૩ નીચેના પ્રશ્નોના માગ્યા પ્રમાણે ઉત્તર આપો : ૧૦
- (૧) ભારતમાં રહેલા પાલતૂ પ્રાણીઓનું મહત્ત્વ ટૂંકમાં સમજાવો.
- (૨) નીચેની સંકલ્પનાઓ સમજાવો :
- (૧) મેદાન
- (૨) અખાત
- (૩) ઉચ્ચપ્રદેશ
- (૪) બેટ.
- (૩) મોહેંજોદરોની નગરરચના ટૂંકમાં સમજાવો.
- (૪) આંતરરાષ્ટ્રીય અને આંતરપ્રાંતિય વેપાર એટલે શું ?
- (૫) ૨૬ જાન્યુઆરી પ્રજાસત્તાક દિવસ તરીકે ભારતમાં શા માટે ઉજવાય છે ?

ENGLISH VERSION

[K] (25) : Social Studies Content

- 1** Answer to the point any **four** of the following : **24**
- (1) Explain the importance of any two types of natural resources and suggest ways of their preservation.
 - (2) Explain in details the contribution of Haddipian civilisation in the world civilisation.
 - (3) State main characteristics of Indian Climate.
 - (4) Explain the meaning of Market and discuss the types of market.
 - (5) Explain in details the activities of Ramkrishna Mission.
 - (6) Write the names of trees and animals of Desert Region with their characteristics.
 - (7) What are the characteristics of the climate of Asia ?
- 2** (a) Mention the list of natural regions. Explain the location, climate, animals and human activities of the coneferous forests. **8**
- (b) Giving the political and social reasons of the viplave of 1957, discuss the reasons for the falior of the viplave. **8**

OR

- 2** (1) What is pollution ? Explain the reasons for water pollusation. **4**
- (2) What is the economic importance of forest wealth ? **4**
- (3) Why did Gandhiji started non co-operation movement ? **4**
- (4) What are the reasons for French Revolusation ? **4**

3 Answer the following questions : **10**

- (1) Explain in short the importance of domestic animals in India.
 - (2) Explain the following terms :
(1) Plain (2) Bay (3) High lands (4) Island.
 - (3) Explain in short the Town planning of Mohan-Jo-Dero.
 - (4) What is international and interstate trade ?
 - (5) Why is 26 January celebrated as Republic-day in India ?
-